

učionica za mlade naraštaje. Mnoge su je škole i iskoristile!

Ostvarivanjem nastavnog programa na ovoj izložbi polučilo se, uz ostalo, slijedeće:

- a) učenici su upoznali vrsnog hrvatskog umjetnika na razmeđu stoljeća;
- b) upoznali su realizaciju pejzaža u vrhunskom izrazu;
- c) spoznali su posljedice i tekovine urbanog razvitka na temelju usporedbe motiva sa slika i današnjeg izgleda tog prostora;
- d) promatranjem Kovačićevih pejzaža učenici su upozoreni da i danas postoje (doduše pomaknuti od grada ili ponešto preoblikovani) slični motivi;
- e) na temelju promatranja i interpretacije opusa u učenicima se poticala i ljubav za zavičaj;
- f) usvojene su stručne spoznaje u obliku interpretativnog nazivlja;
- g) izložba je bila bogat poticaj za razvijanje govornog i pismenog izraza i poticanja učeničkog stvaralaštva u likovnom i literarnom vidu.

Kao metodički posljedak ostalo je nastavnicima prebogato iskustvo kako da interpretiraju umjetničku sliku, pa je moguće očekivati da će pojedinačne slike ili reprodukcije Ferde Kovačevića postati temeljem stručnog osmišljavanja metodskih jedinica u razrednoj učionici.

Što se pak učenika tiče – osmišljeni pedagoški boravak na izložbi u Muzeju za umjetnost i obrt – polučio je najmanje nekoliko pozitivnih rezultata:

- povećavanje zanimanja za posjete muzejima i galerijama,
- spoznajom o pejzažu kao umjetničkoj tvorbi,
- i razvijanjem smisla za umjetninu kao činu oplemenjivanja vlastitog prostora.

LITERATURA:

Vera Kružić-Uchytel: **Ferdo Kovačević**, DPU Hrvatske, Zagreb, 1986.

Odgojna i obrazovna djelatnost muzeja, Hrvatski školski muzej, Zagreb, 1980.

Krešimir Bezić: **Metodika nastave prirode i društva**, ŠK, Zagreb, 1973.

ABSTRACT

The exhibition as a media classroom

Milan Taritaš

The contemporary educational practice makes insufficient use of museums and galleries, although such similar media classrooms are recommended in educational programs. Almost every exhibition offers possibilities for a methodical, systematic and visually impressive interpretation of a range of themes within several subjects: local history, visual culture, mother tongue, nature and science. The most significant exhibitions of such types presented in the Museum of

Arts and Crafts in Zagreb were the »Illyrian Movement« and the retrospective exhibition of the painter Ferdo Kovačević from Zagreb.

Likovno-pedagoška aktivnost u našim muzejima: Neka razmišljanja i prijedlozi

Snežana Pintarić

Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec

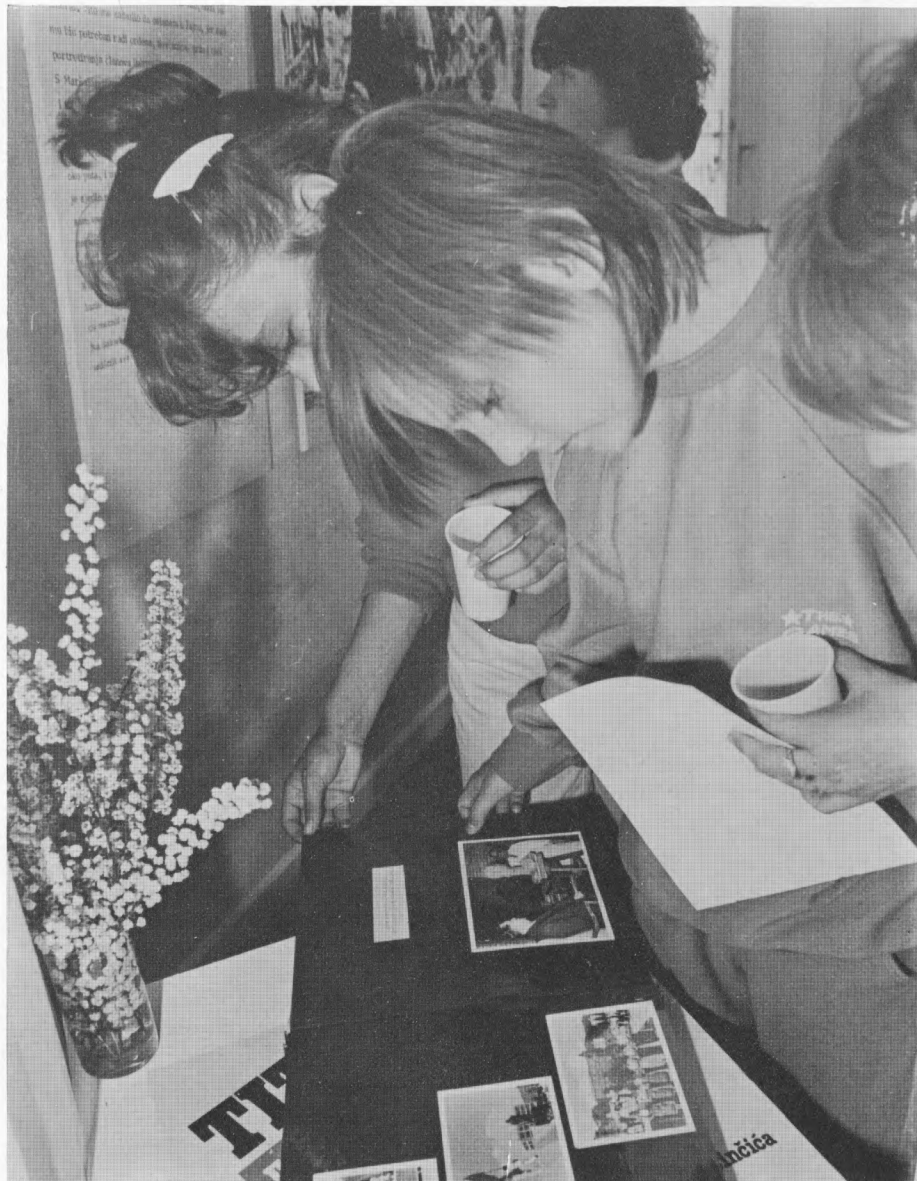
Primljeno: 12. 1. 1988.

Statutom ICOM-a, Zakonom o muzejskoj djelatnosti, godišnjim programima rada i mnogobrojnim pismenim i usmenim izjavama muzejski radnici su se jednoglasno opredijelili da PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKA aktivnost bude sastavnom komponentom u djelatnosti svake muzejske ustanove. Opred-

jeljenje, dakle, postoji i u to, vjerujem, ne treba sumnjati, ali kanimo li prosuditi našu muzejsku praksu, i istražiti joj teorijske osnove, praktične i teorijske rezultate, nailazimo na vrlo skromnu literaturu, koja posvjedočuje da je način svih ustanova sličan i da se godinama ne mijenja, svodeći se uglavnom na dva oblika aktivnosti: vodstva kroz stalni postav ili izložbu i crtanje ili slikanje pred eksponatima, te eventualnu organizaciju izložbe na kraju godine. Vrlo je malo originalnih ideja i novih vidova aktivnosti, a k tome nedostaje pisani materijal kojim se djeca sama služe – popratni tekstovi uz eksponate, obrasci koje ispunjuju otkrivajući zadane elemente i upisujući i vlastite dojmove.

Premda su neki naši muzeji u posljednje vrijeme uglavnom i u tome postigli rezultate, muzejski su radnici uglavnom nedostavno svjesni važnosti pe-

Detalj s izložbe u Galeriji »Antuna Augustinčića« u Klanjcu **Tito u djelima Antuna Augustinčića**, 1986. god. Snimio: Željko Puhovski

dagoške djelatnosti u muzejima, koja bi trebala obnoviti sistematski i dugoročni rad, metodičko razradivanje tematike i inventivni pristup u radu s djecom. K tome muzealci nisu svjesni (ili to ne žele biti) ni ogromne prednosti muzeja u odnosu prema školi (drukčije, nova atmosfera; trodimenzionalnost predmeta, itd.).

Budući da je u muzejima zaposlen mali broj muzejskih pedagoga, njihove poslove djelomice obavljaju kustosi, smatrajući ih ponajčešće »niževrijednom« kategorijom poslova koja ne zaslužuje poseban napor ni trud. Smatraju da jedno vodstvo đaka kroz muzejski postav – kojem su prišli bez ikakve pripreme i prilagođavanja nivou znanja učenika – posve dostatno da ispuni »pedagoški rad u muzeju«.

Tražeci u tom pogledu bolja rješenja u svakodnevnoj praksi pitamo se što možemo učiniti sa ovakvim kadrom, literaturom i sredstvima (tehničkim i materijalnim) koje imamo. Kao i većina naših muzejskih pedagoga, stručni radnici Galerije Antuna Augustinčića koji su se do sad bavili tom djelatnošću poduzimali su akcije – pretežno su to vlastite ideje realizirane uz pomoć inozemne literature – uobičajena vodstva i predavanja, organizirani rad male likovne radionice i grupe mladih muzealaca pri osnovnoj školi u Klanjcu.

Posljednjih smo godina intenzivirali rad na osmišljavanju pisanih materijala za đake, pri čemu smo najmanje uzora našli u našim muzejima. Dosad smo postigli stanovite rezultate koji su – smatramo – primjenjivi i u drugim sredinama.

Prije bilo kakve metodičke razmjene materijala utvrdili smo polazne teze i odredili željene ciljeve.

Teza: Rijetki su oni posjetitelji koji u muzeje i galerije dolaze s opsežnim predznanjem i točno određenim očekivanjima, a umjetničkom djelu prilaze bez podsrednika, spremni da bez riječi prihvate njegovu poruku.

Među ukupnim brojem posjetitelja Galerije oko 50% su đaci, koji su ujedno i onaj dio publike koji dolazi u Galeriju gotovo bez ikakva predznanja o muzejima i kiparstvu. Upravo je njima najpotrebniji posrednik koji će im približiti umjetničko djelo.

Ciljevi: 1. upoznati đake s nekim osnovnim podacima iz života i rada A. Augustinčića i s osnovnim značajkama likovnog, tj. kiparskog jezika; 2. naučiti đake da se samostalno služe pripremljenim materijalima i motivirati ih da Galeriju posjete i samoinicijativno bez pratnje nastavnika.

Ovaj je cilj svakako najvažniji u radu s djecom jer oni brzo stječu znanje, ali isto tako brzo zaboravljaju činjenice i

Sa školskog sata u Galeriji »Antuna Augustinčića« u Klanjcu – predavanje na temu Spomenik miru, 1984. god.

podatke, a navike koje se stječu dugotrajno i mukotrpno, ostaju i glavni su uvjet za buduće samoobrazovanje, čemu i teži današnja pedagogija.

Daljni korak u radu je izrada ankete i određivanje profila posjetilaca (Be-sucherprofil).

Anketa

Anketa također mora biti osmišljena izrađena, s pitanjima koja posjetioce, a time i nas, vode do željenog cilja – iz ankete, naime, možemo saznati u koliko navrata su đaci prethodno posjetili neku galeriju ili muzej, kakva su im predznanja, što ih u viđenoj zbirci najviše interesira i sl.

Profil posjetitelja

Iz ankete također možemo saznati kakvog su uzrasta posjetioci i u kojem postotku: predškolski uzrast, osnovnoškolski i srednjoškolski, odrasli, vojnici, sindikalni izletnici, itd. Tek na osnovu saznanja o uzrastu, predznanju i interesima možemo prići izradi:

- planova kretanja i rječnika nepoznatih riječi,
- tekstualnih vodiča i
- radnih listića.

Plan kretanja i rječnik nepoznatih riječi predviđeni su za đake – turiste koji tek jednom, letimično, prolaze kroz zbirku. Da bi se olakšao takav obilazak, uz plan kretanja treba navesti i neke upute o tome kako se ponašati u muzeju: npr. uzmi si dosta vremena, ne žuri, ne dotiči izložke; skulpture obilazi sa svih strana, misli na to da slike ne govore riječima već oblicima, linijama i bojama; čitaj natpise ispod izložaka; itd. Uz to koristan je i mali rječnik nepoznatih izraza koji su upotrebljeni pri opisu izložaka: npr. torzo, monotipija i sl.

Tekstualni vodiči, (tj. odštampani i umnoženi tekstovi koje izgovara pedagog prilikom vodstva kroz izložbu) tre-

bali bi biti nezaobilazno pomagalo svakom muzejskom pedagogu. I dok su takvi vodiči već odavno uvedeni u svjetske muzeje, a publika naučena da se njima služi, kod nas ih tek počinjemo uvoditi.

Nedostatak novca ne može biti isprika jer je način umnožavanja jednostavan i jeftin (šapirografiranje). Tekstualni se vodiči moraju razlikovati od vodiča za odrasle i ne smiju biti rađeni kao »skraćeni tekstovi za odrasle«. Riječnik kojim su pisani mora biti jednostavan i jasan, a informacije o izlošcima svedene na osnovno: gdje se nalazi, što mogu vidjeti, što je bitno... Đake ne treba opterećivati informacijama već im ukazivati i grafički istaći ono što je interesantno i promjenjivo, različito i novo. Kada smo prije šest godina uveli tekstualne vodiče za razgledavanje Galerije, posjetioci i vodiči grupa pokazivali su određeni otpor i nesnalaženje u korištenju tih tekstova. Danas možemo reći da takvih problema više nema. Dapače, mnogi odnose te tekstove, zadovoljni razinom i kvalitetom informacija koju im oni daju.

Radni listići (Worksheets, Arbeitsblätter) upotrebljavaju se pretežno za višekratne posjete muzeju na određenu temu. Npr. jednom prilikom želimo obraditi pejzaž, drugom prilikom portret, a za svaku temu potreban je poseban listić. Na takvim listićima moguće je kombinirati tekst, sliku (tj. fotografiju), prazan prostor za odgovaranje ili iscrtavanje, grafičke sheme, itd. Predlažem kseroksiranje najjednostavnije rješenje za umnažanje. Pri izradi listića treba paziti na metodičku strukturu: u **uvodu** se napominje zadana tema, slijede zadaci za dalju obradu, npr. pitanja i odgovori, ispunjavanje riječi koje nedostaju u rečenici, dopunjavanje crteža, skiciranje, uspoređivanje, opisivanje. Nakon krat-

kog **sažetka** slijedi poticaj za daljnji samostalni rad na istu temu.

To šturo čitanje i ispisivanje takvih listića ima svoju svrhu samo ako je povezano s aktivnom spoznajom i – naglašavam – poticajem na igru, maštanje i stvaralačko mišljenje.

Nabrojene mogućnosti nisu jedine. One mogu biti samo polazište za daljnje razvijanje programa, za koji su potrebna veća materijalna ulaganja i bolja obrazovanost pedagoškog kadra. Nadam se da će nam u tome ubuduće pomoći sekcija muzealaca-pedagoga za čije osnivanje postoje inicijative i duboki razlozi.

ABSTRACT

Educational activities in museums: Some viewpoints and proposals

Snježana Pintarić

The author brings out some viewpoints on the scope, manner and quality of educational activities in museums in general. The conclusion is that this segment of the museums activities is underestimated and reduced to mere guiding through the permanent display, without preparation and adaptation to the educational level and interest of the visitors. Since more than 50% of the visitors of the Antun Augustinčić Gallery are school children, some innovations have been established based on foreign models. The purpose and preparation of worksheets adapted to different age levels is extensively described. The pupils can themselves use these information leaflets when visiting the gallery. Three types of sheets have been prepared: plans of the gallery with a glossary for first time visitors and for short visits; information leaflets for museum educators and for visitors of a particular age and educational levels; sheets used at repeated visits to the gallery, covering special topics.

● Djeca o izložbi – izložbom U povodu 14. biennala mladih, (VI-IX, 1987) Moderna galerija Rijeka

Nevenka Žiger
Moderna galerija,
Rijeka

Primljeno: 25. 11. 1987.

Posljednjih tjedana održavanja izložbe **14. biennale mladih jugoslavenskih umjetnika** u riječkoj Modernoj galeriji bilo je neobično živo. Osmoškolci su se satima zadržavali na izložbi (neobično) – crtajući, trgajući, lijepeći (živo!). Pasteli, olovke u boji, kolaž – papir... Vrlo je teško djecu tog uzrasta voditi izložbom na uobičajeni način. Njihova pažnja traje kratko i brzo prelazi na okolne objekte. Raspršuju se i svako dijete traži »svoju« sliku ili skulpturu, formiraju se male debatne grupe iz kojih pljušte upiti nastavniku ili vodiču. Ali, sve to ne traje dugo. Zapravo oni »pretrče« izložbom. Kako ih barem malo zaustaviti?

Akcija Djeca o izložbi-izložbom u Modernoj galeriji Rijeka

Pošla sam tragom najčešćeg pitanja – **Kako je to napravljeno?**, i tragom najčešće primjedbe – **I ja bih to mogao(la) napraviti** (ili – **Ja bih to bolje!**).

Ništa jednostavnije nego pružiti im šansu. U dogovoru s nastavnicima koji i inače kontinuirano posjećuju naše galerijske izložbe, cijeli su razredi dobili mogućnost da na samoj izložbi rukom bilježe svoje dojmove na papiru, da slobodno razmještaju stolice po galerijskom prostoru tražeći najpogodnije pozicije. Odjednom je to postao njihov prostor. Radove su zagledali duže jer se trebalo odlučiti za najprivlačniji, cijelu su izložbu prošetali više puta. Njihov interes za **kako** (je što napravljeno) povezan je sa sklonošću za praktičnim usvajanjem znanja i umijeća, karakterističnom za djecu tog uzrasta, kao i s njihovom velikom znatiželjom. Vjerojatno svaka izložba ne bi pogodovala ovakvom načinu rada, ali izložba od malo starijih (ali još uvijek mladih autora), s obiljem raznovrsnog, živog materijala, pružila je izazovan predložak.

Radili su najčešće pojedinačno, premda bi se kod velikih formata skupila grupica od četvero-petero lijepeći istovremeno raznobojne otrgnute papiriće u ogromne kolaže.

Pokazalo se da ih ima neobično darovitih, i da su radovi kvalitetom premašili očekivanja.

Odlučeno je stoga da se u Modernoj galeriji priredi »izložba povodom izložbe«, sa stotinjak dječjih radova. Otvorena je u studenome, a izazvala je priličan interes široke publike i javnih medija. **Trebali bi je vidjeti i umjetnici** – bio je komentar kolega u Galeriji. Što će se dalje dešavati s tom darovi-

tošću? Ubrzano propadati. Jer za srednjoškolsku omladinu u cijelom gradu (osim za pripadnike talijanske manjine) ne postoji mjesto stručnog i organiziranog stjecanja i njegovanja praktičnih likovnih umijeća. Osnovati dječji likovni studio pri Modernoj galeriji, »Super!« – rekli bi klinici. Ali...

● Iz muzejske djelatnosti Osnovne škole u Našicama

Branko Kranjčev
Osnovna škola »17. travnja«,
Našice

Primljeno: 20. 11. 1987.

Skupljanje predmeta muzejske vrijednosti u Osnovnoj školi »17. travnja« Našice, koju trenutno pohada 1743 učenika, ima već dosta dugu tradiciju. Predmete prati odgovarajuća dokumentacija, postupak obrade i pohranjivanja. Posebna se pažnja posvećuje njihovoj prezentaciji. Učenicima se prezentira samo dio prikupljenih predmeta. To se obavlja u predvorju škole, gdje je i prostor za izlaganje. Dio tog prostora namijenjen je smještaju stalnog postava, a dio povremenim izložbama.

Stalni postav

U stalnom su postavu izloženi predmeti materijalne kulture prethistorije i primjerci minerala i stijena s područja Slavonije.

Arheološki materijal iz razdoblja prethistorije s nazivom **Prvi stanovnici našeg kraja** potječe s nekoliko arheo-